

CAESO QUINCTIUS

A város alapítása utáni 293. esztendőben vészesnél vésesebb előjelek ijesztgették a babonára amúgy is hajlamos népet. Többen látták, hogy egyik este lángot vetett az ég. Másutt földrengés rémítette meg az embereket. Valaki hírül hozta, hogy a mezőn egy tehén emberi hangon szólalt meg. Egy helyen véreső esett. Másutt rengeteg madár jelent meg, és letarolta a vetést.

Mit jelentenek ezek a vészjelek? Jót nem, az bizonyos. A főpap, a *pontifex maximus* elrendelte, hogy nézzék meg a *Sibylla-könyveket*, talán ott választ kapnak rájuk.

A Sibylla-könyvek különös módon kerültek Rómába. A hagyomány szerint még Tarquinius Superbus idején történt, hogy egy igen öreg asszony kereste fel a királyt.

- Kilenc könyvet hoztam neked, király. Vedd meg őket, a jövődöt olvashatod bennük.

- És mennyiért adod őket? - kérdezte a király.

Sibylla, aki a monda szerint ekkor már hétszáz éves volt, igen nagy árat kért. A király nevetett.

- Bolondnak nézel engem? Szó sem lehet róla! Menj, és vidd a könyveidet!

Sibylla nem válaszolt, hanem odament az égő áldozati oltárhoz, három könyvet a tűzbe vetett, aztán visszafordult a királyhoz, és vénségtől reszkető hangján így szólt:

- Hármát elégettem, de a hatot, mely megmaradt, megveheted ugyanannyiért, király.

A király még jobban nevetett. Erre a vénasszony újra a lángba dobott három könyvet, és a megmaradtakat kínálta - ugyanazon az áron. Tarquinius most már meghökkenett, és kiadta a parancsot:

- Hívjátok ide az augurokat, vizsgálják meg a könyveket!

Jöttek, megvizsgálták. A cumaei Sibylla szent jóskönyvei voltak, azé a Sibyllaé, aki még Aeneasz vezette le az alvilágba. A király megvette a könyveket, és ezentúl mint a római állam legszentebb kincseit, Jupiter capitoliumi temploma alatt egy üregben őrizték őket.

Most, hogy a különböző vészjelekre magyarázatot kapjanak, ünnepélyes külsőségek mellett előhozatták, és az arra kirendelt duumvirek tanácsot kértek a szent jósigéktől. Ezt olvasták ki belőle:

"Idegen származásúak gyülekezete veszedelmet támaszt a város ellen, de tartsátok vissza a támadást a város főhelyétől, hogy itt öldöklés ne legyen. És tartózkodjatok minden széthúzástól!"

Sibylla jóslatát a kikiáltók mindenütt kihirdették, és hatására egy időre megszűnt a városban az egyenlenség, annál is inkább, mert újabb vészes előjel sehol sem mutatkozott. De a nyugalom nem tartott sokáig. Híre jött ugyanis, hogy a régi ellenségek, a volscusok és aequusok ismét fegyvert fogtak, és csatlakoztak hozzájuk az antiumiak is. Amint ezt a konzulok a szenátusban bejelentették, elrendelték a toborzást is. Az egyik konzult a volscusok, a másikat az aequusok ellen jelölték vezérnek.

A tribunusok azonban ellene voltak a katonaszedésnek.

- Azt hiszitek, polgárok, hogy a háborúról szóló hír igaz? Nem igaz! Aljas csel csupán, csak arra szolgál, hogy titeket eltávolítsanak a városból, száműzzenek benneteket, mert mi egyéb ez, mint száműzetés? Tudjátok jól, hogy a volscusokat és aequusokat az előző háborúban jóformán megsemmisítettük. Nincs azoknak erejük és merszük fegyvert fogni ellenünk. Jól tudják ezt az atyák is, ezért találták ki, hogy csatlakoztak hozzájuk az antiumbeliek is. Micsoda hazugság! Ki hiszi el, hogy az antiumiak, akik maguk is római származású telepések, fegyvert fognak Róma ellen? Átlátszó csel ez, aminek nincs más célja, mint megakadályozni, hogy ti megszavazhassátok azokat a törvényeket, melyek a javatokat szolgálják.

Ezek a szavak a fórumon hangzottak el, ahol a tribunusokkal szemben a konzulok szedték a katonákat. A nép most a konzulok ellen fordult, hogy megakadályozza a katonaszédést.

Nagy verekedés támadt, a konzulok a tribunusokra, a tribunusok a konzulokra uszították embereiket. Nem számított, kinek meddig terjed a jogköre, hanem csak az, hogy kinek erősebb az ökle.

A patriciusifjak között volt Caeso Quinctius, Lucius Quinctius fia. Ez a fiú alaposan elütött az apjától. Míg az apa nemes lelkű, a népet szerető és ezért méltán népszerű patricius volt, a fiú testi erejével hivalkodott, és kitűnt társai közül a nép gyűlöletében. Most is az elsők között volt a verekedésben. Aki útjába került, nem úszta meg sebek nélkül. Még a néptribunusok is menekültek előle, egyedül Aulus Verginius nem ijedt meg tőle, és rákiáltott:

- Hazaárulás miatt törvény elé idézlek!

De ezzel csak fokozta Caeso dühét. Még vakmerőbben támadott, a menekülőket üldözte, és akit utolért, annak még a ruháját is leszaggatta. Verginius meg is mondta:

- Látjátok, kegyetlenebb ez a Tarquiniusoknál is! Mi lesz, ha az atyák nemsokára konzullá vagy diktátorrá teszik? Hiszen még mint magánemberrel sem lehet bírni vele. De én nem ijedek meg tőle!

Elérkezett a nap, amikor törvény elé idézte. A patriciusok mindent megpróbáltak, hogy mentsék az ifjút, dicsérték esztét, erejét, korábbi tetteit. De a tribunus hajthatatlan maradt, követelte Caeso megbüntetését. Ekkor előállt az apa, és így szólt:

- Nem emlegetem föl fiam jeles tetteit, nem dicsérem, inkább - veletek együtt - elítélem. És ha most mégis azt kérem, hogy bocsássatok meg neki, meggondolatlanságára és fiatalságára hivatkozom. Ne fosszátok meg fiától az apát, aki sem szóval, sem tettel nem bántott meg közületek senkit.

Ezek a szavak megtették hatásukat. Már Verginius is hajlott a bocsánatra, amikor egy ember előlépett a tömegeből, és Caesóra kiáltott:

- Látod ezeket a sebeket? Ezeket neked köszönhetem! Én bizony nem segítek rajtad, megérdemled a büntetést!

Alighogy elhallgatott, előállt egy másik polgár, egy volt tribunus, Marcus Volscius Fictor, és ezeket mondta:

- Tavaly történt, polgárok, mikor az a járvány volt a városban, hogy séta közben találkoztam ezzel az ifjúval. Velem volt a bátyám is, ki akkor lábadozott súlyos betegségéből, és még meglehetősen gyenge volt. Ez az ifjú valami gúnyos megjegyzést tett rá, mire bátyám azt mondta neki, hogy több tisztelettel lehetne az idősebbek iránt. Erre ez az ifjú "hitvány plebejus!" kiáltással nekirohant, és addig öklözte, míg összeesett. Félholtan vittem haza, és csak otthon vettem észre, hogy halott. Akkor hiába mentem panaszra a konzulokhoz, nem hallgattak meg. Most hát itt vagyok fájdalmammal és vádammal!

Az embereket annyira felizgatta Volscius beszéde, hogy attól lehetett tartani: nekirohannak Caesónak, és széttépi. De Verginius megmentette.

- Fogjátok és bilincseljétek meg! - parancsolta a melléje rendelt szolgáltnak, és mintha börtönbe vitetné, eltüntette a nép szeme elől. De minthogy Caesót most már gyilkosság vádjával illették, ügyében már nem a tribunusok, hanem a konzulok határoztak.

Addig is azonban nem engedték börtönbe vetni, hanem kezeseket kellett állítania, hogy a legközelebbi törvénynapon megjelenik. Ez persze esze ágában sem volt, hanem már azon az éjszakán átszökött az etruszkokhoz. Az ítélet napján aztán bejelentették, hogy Caeso önkéntes száműzetésbe ment, mire elterjedt Rómában ez a szolás:

- A hazáját vesztette el. A fejét nem.

De a kezeseknek kártérítés járt. Egy-egy kezes háromezer rézpénz biztosítékot adott, és mivel a kezesek tízen voltak, a biztosíték összesen harmincezerre rúgott. Ezt most Caeso apjának kellett visszafizetnie. El kellett adnia mindenét, nem maradt semmije. El is költözött Rómából a Tiberisen túlra, és ott egy rozoga kunyhóban lakva, tenyérszű földjét művelgette. Ide juttatta derék apját a féktelen fiú.